

Reflexívne vyučovanie.

**Toto sú stručne spracované skriptá od Kasáčovej
Pozor nie je tam Gávora! Toho si doštudujte!!!**

Základné pojmy

Reflexia – úvaha, uvažovanie (odraz svetla, zrkadlenie)

Reflexívny – vo vzťahu k vnímaniu je vlastne odraz reálneho sveta vo vedomí človeka, prechádzajúci zmyslami (sluch, zrak, čuch, hmat) a prostredníctvom kognitívnych poznávacích procesov (pocit'ovanie a vnímanie) vytvára svojsky obraz o okolitej realite.

Reflexívne vyučovanie – vyučovanie, ktoré sa završuje spätnou väzbou sebareflexiou a analýzou kvality, účinnosti vyučovacej hodiny či inej organizačnej jednotky.

- **Edukačný kontext** – je systémovotvorným prvkom edukácie – cieľ, učiteľ, žiak, podmienky, prostriedky

- **Sociálny kontext** – Vzťahuje sa k sociálnym aspektom danej spoločnosti (ideológia, kultivovanosť)

Edukačný kontext refl.vyučovania

Cieľ výchovy a vzdelávania – výchova plnohodnotnej osobnosti, s konkretizovaným cieľom daného stupňa, typu školy, ktorý je formulovaný profilom absolventa.

Vychovávaný – žiak, dieťa, nie je anonymným členom triedy ale samostatným a svojbytným jedincom

Vychovávateľ – učiteľ – k refl. vyučovaniu je učiteľ hlavným aktérom reflexie

Podmienky – sú všetky zúčastnené špecifiká systému (typ, stupeň školy, vek, možnosti, schopnosti)

Prostriedky – sú obsah, metódy, zásady a formy edukácie, ktoré aplikuje a volí učiteľ
na základe reflexie požiadaviek s daným cieľom a možnosťami žiakov

Sociálny kontext refl.vyučovania

Ideológia – ako spôsob myslenia, prevládajúce idey spoločnosti, alebo komunity

Kultivovanosť a kultúra – zdieľané spoločné perspektívy a produkty spoločných ľudských výtvorov

Prostriedky spoločnosti – ľudia, budovy, zariadenie a materiálne predpoklady

Teoretické základy pg.diagn.

Pg. diagnostika – je chápaná ako teória a prax zisťovania, rozpoznávania, klasifikovania, posudzovania a hodnotenia úrovne pg. rozvoja dieťaťa, jeho osobnosti alebo skupiny žiakov

Diagnóza – znamená rozoznávanie, zistenie príčin nepriaznivého stavu, javu a pod.

MOJŽIŠKA – je to ústne alebo písomné vyjadrenie výsledkov diagnostického postupu.

Ide o vyslovenie úsudku o pg. rozvoji dieťaťa, pričom sú vyslovené a zdôvodnené príčiny

Učiteľova diagnóza – má byť trvalou súčasťou každodennej práce

- **mikrodiagnóza** – je krátkodobá, niekedy doslova sekundová reflexia žiakov učiteľom, za okamžitej reakcie slov, mimiky, gestikulácie
- **základná denná diagnóza** – nadväzuje na mikrodiagnózu, je však komplexnejšia, kladie si náročnejšie ciele a má závažnejší charakter
- **dlhodobá zovšeobecňujúca diagnóza** – vypracovávaná s cieľom podať zovšeobecňujúci obraz o dieťati pre potreby učiteľa, alebo pre podanie podrobnej informácie zúčastneným na rozvoji dieťaťa zahŕňa cesty, stratégie, návrhy.

Predmet pg.diagnostiky ako vedeckej disciplíny

Predmetom je celá osobnosť žiaka z hľadiska jeho rozvoja v pg. procese, alebo tiež školská trieda ako soc. skupina a vzťahy v nej.

Je to teória a praktické uplatnenie pg. a pg. ps. v ich komplexnosti aj analýza a syntéza pg. diagn. postupov.

Vzťah pg. diagnostiky k iným vedám

Je to mladá samostatná disciplína charakteristická svojim teoreticko-praktickým charakterom. V rámci pg.disciplín úzko súvisí so všetkými disciplínami. (osobnostná a sociálna výchova, didaktika, špec. pg.)

Najviac sa využívajú poznatky zo psychológie – vývinovej pg. sociálnej za určitej prepoj. so sociológiou.

Obsahové aspekty pg.diagn.

Diagnóza neoficiálna – neformálna (podľa potreby a aktuálnych prejavov žiakov)

Diagnóza úradná, oficiálna – spracovaná podľa metodických pokynov a vopred určených požiadaviek

- diagnóza rozvoja osobnosti – osobný list žiaka
- diagnóza úrovne vzdelania – fakty, výkony, prospech a podklady pre klasifikáciu

Cieľ pg. diagn.

Je cieľavedomé, zámerné odborné a na perspektívu zamerané poznávanie žiaka v pg. procese, smerujúce k formulácii poznatkov o dieťati s cieľom vytvoriť si vlastný systém individuálneho prístupu ku každému žiakovi, aby jeho rozvoj bol optimálny a rešpektujúci individualitu

Metodologické základy pg. diagnostiky

Východiská pg. diagnostiky a ich dialektický vzťah

Dialektická metóda vyžaduje skúmať všetky pg. javy a teda aj diagnostické v konkrétnych podmienkach

Etapy diagnostického postupu, etapy reflexie

Na základe reflexie vytvárajú cyklus diagnostických reflexívnych a pedagogických krokov.

Diagnostický postup – je séria na sebe nadväzujúcich otázok a odpovedí, ktoré si učiteľ kladie často vnútorne alebo podvedome

- A) formulácia a upresnenie diagn. otázky a vstupná hypotéza
- B) cieľavedomé získavanie diagn. údajov a voľba vhodných diagn. metód
- C) spracovanie, utriedenie a analýza diagn. údajov
- D) konečná syntéza – výsledkom by mala byť pg. diagnóza
- E) prognóza a reflexia – pochopenie existujúceho stavu, prispôbenie cesty, metódy postupu a individuálnej práce

Zložky poznávania osobnosti dieťaťa v škole

Vnímanie – percepcia

Indukcia a interpretácia zaregistrovaných prejavov a poznatkov

Dedukcia a vyvodzovanie záverov

Charakteristika osobnosti dieťaťa (nemusí byť vždy oficiálny dokument, ale súhrn údajov)

Autodiagnostika učiteľa – je samostatná časť pg. vedy, je to schopnosť sebareflexie ako sa špecifickým spôsobom reflektovať, kde sa hodnotí, posudzuje a uzatvárajú súdy.

Učiteľovo poňatie výučby je individualizovanou podobou jeho vedomostí, poznatkov a skúseností v podobe jeho subjektívnych predstáv, očakávaní, názorov, vzťahov a emócií vo vzťahu k pg. realite

Spôsobilosť učiteľa

- a) pg. kompetencia – nadobudnutá profesionálna právomoc vyučovať
- b) pg. spôsobilosť – konkrétna dimenzia kompetencie (osobnostno-sociálna, teoreticko-vedomostná, činnostno-praktická)
- c) učiteľské spôsobilosti – schopnosť vykonávať činnosť učiteľskej praxe na profesionálnej úrovni (vlohy, schopnosti, sklony)
- d) učiteľské didaktické zručnosti – praxou nadobudnuté zautomatizované činnosti

KOSOVA – 3 dimenzie pg. kompetencie

- personálno-sociálna, teoreticko-vedomostná, činnostno-praktická

Konkrétne dôsledky vyplývajúce z uplatnenia vedeckých metód prístupov v pg. diagnostike

- a) zmysel a cieľ pg. diagnostiky – výchovno-vzdelávací cieľ
- b) diagnostický proces – súčasť učiteľskej práce
- c) princíp diagnostiky - osobný a sociálny rozmer
- d) musí vždy obsahovať prognostický rozmer
- e) posúdenie žiaka v pg. procese (obsah, výkon)
- f) rozpoznávanie dieťaťa v dielčích vlastnostiach
- g) posilniť pozitívne vývojové tendencie dieťaťa

Model integrujúcej reflexívnej prípravy učiteľov

KOSOVA – fázy utvárania učiteľskej profesionality

1. fáza zakladacia – orientačná, komunikačná, kultivačná
2. fáza formovacia – diagnostická, vhládová, interakčná
3. fáza osvojovania – metodická, projektívna
4. fáza upevňovacia – integračná, realizačná

Model sféry prípravy učiteľov

1. Výkonová sféra – činnosti vyjadrené učiteľským povoláním
 - plánovacia spôsobilosť
 - realizačná spôsobilosť
 - evalvačná (diagnostická) spôsobilosť
2. Vzdelanostná sféra – kvalifikačné predpoklady pre výkon profesie
 - pg. spôsobilosť
 - odbornopredmetová spôsobilosť
 - metodická spôsobilosť
3. Funkčná sféra – postavenie učiteľa v edukácii
 - teoreticko-poznatková spôsobilosť
 - personálno-sociálna spôsobilosť

- činnostno-praktická spôsobilosť

Poznávanie seba

Sebaanalýza - Znamená analyzovanie vlastnej štruktúry, vlastností, vedomostí, schopností, postojov a ich zhodnotenie vo vzťahu k utváraniu vlastnej učiteľskej osobnosti

Analýza seba ako učiteľa – znamená reflexívne vnímanie seba v pg. situáciách, konfrontovanie vlastných myšlienok a názorov s predmetom štúdia a vyučovacím predmetom

Pedagog. diagnostické metódy

* **Oblasť ped. diagnostiky**

- Diagn. pedag. rozvoja žiakov
- Diagn. príčin a podmienok diferenc. ped. rozvoja

ZELINA 1994 KEMSAK- kognitívizácia, emocionálnizácia, motivácia, socializácia, axiologizácia, kreativizácia

Pedag. Diagn. metódy

1. Pozorovanie– je to cieľavedomé , plánované a sústavné vnímanie výchovných javov a procesov, ktoré smeruje k odhaľovaniu podstatných súvislostí a vzťahov, ktoré sú predmetom skúmania.
 - zásady pozorovania
 - o vymedzenie čo chceme pozorovať
 - o smer poznávania
 - o dlhodobosť pozorovania
 - o zacielenosť pozorovania
 - o presnosť pozorovania
 - Druhy pozorovania
 - o navodené- riadené
 - o orientačné
 - o celostné a špeciálne
 - o krátkodobé a dlhodobé
 - o porovnávacie pozorovanie
2. Rozhovor – spôsob získavania faktov na základe bezprostredného slovného kontaktu so skúmanou osobou (je efektívny ak je vedený v klude, dôvere a pod.)
 - druhy rozhovoru
 - o diagnostický- výskumný- výchovný- voľný
 - etapy rozhovoru
 - o príprava r. - vytvorenie atmosféry r. - vykonanie r. - záver r.
3. Dotazník – zisťovanie názorov veľkej skupina
4. Experiment – umelo vyvolané javy -Prírodný - Terénny – (v prírode vonku)
5. Psych. Testy – odhalenie osobnostných a skupinových vlastností
6. Analýza – produktov, prác, slohových úloh, klasifikačných záznamov
7. Sociometrická metóda – zisť. interpersonálne vzťahov v skupine

Pedagogické diagn. metódy a ich postupnosť

1. Zhromažďovanie údajov o deťoch

- prípravná etapa
- adaptačná etapa
- etapa registrácie, utried'ovania a sumarizácie
- etapa systematického vedenia a regist. zmien
- záverečná etapa

Osobnosť žiaka

Poznanie štruktúry osobnosti a rozvoja KEMSAK

Poznanie dynamiky osobnosti

Požiadavky na charakteristiku -objektívna a komplexná –dynamická -systematická

2. Rozpoznávanie vzťahov medzi správaním dieťaťa a rodinným prostredím

Poznáme ho ako – individualitu; člena soc. skup. člena jeho rodinného prostredia

3. Diagnostická náprava nežiadúcich prejavov a správania žiaka a následná spolupráca s rodinou

- v rovine pg. rozvoja - did. Situácie - situácie výchovného charakteru
- v rovine soc. vzťahov - v triede so spolužiakmi - s učiteľmi - s dospelými - postavenie dieťaťa v rodine

Členenie diag. pedagog. rozvoja dieťaťa

- Diag. vedomostí - predstavy o javoch - chápanie pojmov - chápanie vzťahov príčina a následok pamäťovo zafixovanie vedomostí - poznatkové vedomosti - pochopenie inštrukcií
- Diag. schopností
- Diag. poznávacích procesov
- Diag. formatívneho rozvoja žiaka
- Diag. rozvoja schopností vnímania
- Diag. procesu pamätania a učenia (názorná, motorická, logická, citová, zmiešaná)
- Diag. úrovne myslenia
- Diag. tvorivosti

Diagnostika triedy ako soc. skupinySubjektívne prekážky poznávania dieťaťa

- vzťahy sympatie a antipatie
- prechodné psych. stavy učiteľa
- vplyv trvalých vlastností učiteľa
- nedostatočná presnosť pozorovania
- neprihliadanie na príčiny
- priskoré zovšeobecnenie

Objektívne prekážky poznávania dieťaťa

- vplyv estetiky ; vplyv figúry a poznania ; podmienky situácie; princíp kontrastu ; stupeň vedeckého poznania

Diag. sebahodnotenia žiaka

- je základným zdrojom poľa ktorého človek sa stáva úspešným, alebo nie, je to energia, potenciál, nazývaný sebahodnotenie.

Diag. sociability žiaka

- schopnosť dieťaťa orientovať sa a zaraďovať sa do soc. väzieb